

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

פורים - תצוה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, ניו

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעילוי נשמת

הו"ח ר' שמואל פסח ב"ר יעקב דוד ע"ה

נפטר ביום ג' תשרי - צום גדלי' ה'תשנ"ה

וזוגתו האשה החשובה מרת פריידל חדוה

ב"ר זאב וואלף ע"ה

נפטרה ביום ד' אדר שני ה'תשנ"ה

פי"ס

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י חתנם ובתם

הרה"ת ר' שניאור זלמן הלוי וזוגתו מרת אסתר שיינדל

ומשפחתם שיחיו שגלוב

כתובתינו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>

פת.

ועוד ועיקר, לזעוק להקב"ה על אריכות הגלות, „עד מתי“... ולבקש ולדרוש ולעשות כל מה שאפשר שתיכף ומיד תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

... בני נמצאים כבר בגלות יותר מאלף ותשע מאות שנה ומשיח צדקנו עדיין לא בא!... כבר סיימו כל עניני העבודה דזמן הגלות, וכבר נעשו כל הפעולות בכל האופנים האפשריים (כולל ובמיוחד ע"י השמחה בחודש אדר במשך ששים יום), ולא יודעים מה ניתן לעשות עוד, ואעפ"כ, עובר עוד שבוע, עוד יום ועוד רגע, ועדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

(משיחות ג', ועש"ק וש"ק פ' תצוה, ד, יו"ד ו"א אדר ראשון תשנ"ב)

פורים — תצוה

(„נזכרים ונעשים“)¹⁰.

אט-די שייכות פון היינטיקן שבת צו (די ימי השבוע הבא, ובעיקר צו) ימי הפורים, איז בשנה זו ביתר שאת ווי אין פ' זכור פון אנדערע יארן: היינטיקן יאר איז דער שבת ביום י"א לחודש אדר, וואס פון דעם טאג פון חודש הויבט זיך שוין אן דער זמן וואס איז ראוי פאר קריאת המגילה¹¹; ווי די משנה זאגט¹²: „מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו“, און „כפרים מקדימין ליום הכניסה“ (וואס דער זמן הכי מוקדם בזה — איז בי"א אדר). און דאס וואס י"א באדר איז א יום הראוי לקריאת המגילה, איז עס ניט בלויז „בזמן שהשנים כתיקונן וישראל שרויין על אדמתו“ (אז דוקא דעמולט איז שייך דער דין פון „כפרים מקדימין ליום הכניסה“)¹³, נאר אויך „בזמן הזה“¹⁴ איז געפסקנט אין שו"ע¹⁵,

א. יעדער שבת האט א שייכות (ניט נאר צו די פריערדיקע טעג פון וואך, כשמו יום השבוע, נאר אויך) צו די קומענדיקע ימי השבוע, ווי עס שטייט אין זוה"ק „כל שיתא יומין מתברכין מיומא שביעאה“, אז פון שבת ווערן גע- בענטשט אלע קומענדיקע זעקס וואכן טעג.

אינעם היינטיקן שבת איז די שייכות זיינע מיט די קומענדיקע ימי השבוע מער בולט דורך דעם חיוב בקריאת התורה: מלייענט שבת פרשת זכור, ווייל דאס איז דער שבת וואס איז פאר פורים — און זכירת מעשה עמלק איז פארבונדן מיט די ימי הפורים, ביז אז די קריאה פון פורים עצמו איז די פרשה פון מעשה עמלק („ויבא עמ-לק“); און קריאת פ' זכור פאר פורים — זאגט די גמרא — דאס איז די „זכירה“ וואס קומט פאר דער „עשי“ שבפורים¹⁶.

- בשלח שם) כולל „דור מרדכי ואסתר“.
- (10) ראה בכל הנ"ל לעיל ע' 190. וש"נ.
- (11) וי"ל דגם יום ה' ועש"ק — שייכים באופן דקסיד ודשליה „ואימא שיתסר ושיבסר ולא יעבור כתיב“ (מגילה בתחלתה).
- (12) ריש מס' מגילה.
- (13) מגילה שם. וברמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ט בזמן שיש להם לישראל מלכות. ובפיה"מ להרמב"ם מגילה רפ"א: בזמן שהיתה ידיו (פשוטהו) — ?! — ואינו בהעקת קאפא. וכל הרמב"ם כהל' איס"ב ספ"ח (מכתובות כו, ב) ובכ"מ (ק) תקיפה לקיים המצות בשלימותו.
- (14) כ"ה בגמ' ורמב"ם שם (שבזמן הזה כו' אין קורין אותה אלא בזמנה). ובפיה"מ שם מפרש: רוצה לומר מיום שנתחבר הגמרא (בקאפא) „התלמוד“ — וכל הרמב"ם בהקדמתו לס' היד — כמה פעמים כו'. ולהעיר מספיקו דהראש יוסף אם קראו הכפרים בכניסה בזה"ל — נעתק לקמן כשה"ג להערה 28.
- (15) א"ח ס' תרפ"ח ס"ז.

- (1) להעיר גם מתקנת עזרא שיהיו קורין בס"ת בצבור בכל שבת במנחה כו' מפרשת השבוע הבא (ש"ע אדה"ז סרצ"ב ס"ב. ממגילה לא, ב. טושי"ע שם ס"א).
- (2) ח"ב סג, ב. פת, א.
- (3) וי"א שהקריאה מה"ת — ראה הנסמן בהערה 10.
- (4) ראה פרש"י מגילה כט, א ד"ה ומפסיקין „לסמך מחיית עמלק למחית המן“.
- (5) ראה חינוך מצוה תרג: ודיו ה' לקרותה (פ' זכור) ביום הפורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן הרשע ה' מזרעו.
- (6) משנה מגילה ל, סע"ב. ובמג"א א"ח סתרפ"ה — שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.
- (7) בשלח יו, ח ואילך.
- (8) מגילה ל, א.
- (9) ולהעיר ממדרז"ל (תרגום ירושלמי ס"פ בשלח. פסיקתא דרי"כ ס"פ זכור) דמדור לדור (שבפ' בשלח).

אותיות ו"ה פון שם הוי"ו. וואָרומ ענינו של עמלק איז דאָס וואָס ער איז. יודע את רבונו ומכוון למרוד בו⁷², אָז די ידיעה בשכל און הרגש הלב, בחי' ו"ה, זאל ניט פועל'ן אויף זיין מחשבה דיבור ומעשה, בתורה ומצות, בחי' ו"ה⁷³.

און דערפאַר, כדי די זכירת עמלק זאל זיין כדבעי, וואָס דאָס ברענגט צום קיום פון „מחה תמחה את זכר עמלק“, מוז זיין די עבודה פון י"א, ו"ה, „עבודה האמיתית בעסק התורה והמצות בקול ודבור או מעשה“⁷⁴ — און די עבודה אמיתית איז דוקא ווען זי איז בקבלת עול, הודאה וביטול, בדוגמת העבודה פון די בני הכפרים — וואָס דוקא עי"ז האָט מען דעם כח צו מנצח זיין און מוחה זיין די קליפת עמלק.

(72) וראה אוה"ת שם ע' מב. ע' מה (בהוצאת תש"נ — ע' ערה. ע' רעה). סד"ה מגילה נקראת תרכ"ט. לקוטי לוי"צ על מאמחז"ל ע' קסה ואילך.

(73) כן הובא בכ"מ בדא"ח על עמלק — ראה לעיל ע' 193 הערה 38.

(74) ראה תו"א פרשתנו פג, ב ואילך. תו"ח ואוה"ת שם. סידור שער הפורים. סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת עמלק. ובכ"מ.

(75) אגה"ת ספ"ד.

און עי"ז קומט מען צו בחינת ט"ו, י"ה שבשם, די עבודה פון מוחין, פון בני הכרכים, און דעמולט ווערט השם שלם וכסדרו, ווי אין המשך המשנה — כרכים כו' קורים בט"ו — י"ה, ביז צו דער לעצטער קביעות (במשנה) פון חל להיות אחר השבת, וואָס דעמולט לייענען די בני הכפרים בי"א, בחי' ו"ה, און עס ווערט די אדנות שלימה פון דעם אויבערשטן אין וועלט (י"א י"ב וי"ג י"ד ט"ו איז „עולה כמנין אדנ"י“⁷⁶).

וואָס דאָס וועט זיין בגלוי בשלימות ובפועל בביאת מלכא משיחא, וואָס דעמולט וועט זיין דער גמר פון „מלחמה לה' בעמלק מדור דור“, דרא דמלכא משיחא⁷⁷.

וואָרומ ילחום מלחמת ה' וינצח⁷⁸, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ומאמר מוצאי ש"פ תצוה תשל"ט)
לקו"ש חכ"א ע' 197

(76) של"ה שם.

(77) ראה תרגום יוב"ע ס"פ בשלח.

(78) רמב"ם הל' מלכים ספ"א — שכולל ג"כ מלחמת עמלק (ראה לעיל ע' 196 והערה 73 שם: לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 49).

פאָרוואָס הויבט אָן די משנה קובע זיין די זמני קריאת המגילה מיט „י"א" און ניט מיט דעם עיקר זמן פון קריאת המגילה — בי"ד ובט"ו?

אע"פ וואָס דאָס איז סדר הימים בחודש — די משנה איז דאָך אָבער מבאר הלכות קיום המצוה — איז ניט גלאַטיק וואָס עס קומט ניט פריער עיקר הקיום און דערנאָך די קולא וכו'.

ובפרט אָז ס'האָט געקאָנט זיין סדר הימים, נאָר מן המאוחר אל המוקדם: „מגילה נקראת בט"ו בי"ד בי"ג בי"ב בי"א" — און דאָס איז דאָך טאָקע דער סדר אין המשך המשנה, ביים מפרש זיין די זמנים „כרכין המוקפין חומה כו' קורין בט"ו, כפרים ועיירות גדולות קורין בי"ד“⁷⁹; און דערנאָך איז די משנה מפרש⁸⁰ ווען מקדימין ליום הכניסה.

אויך דאָרף מען פאַרשטיין — ווי מפרשים פרעגן⁸¹: פאָרוואָס שטייט דאָ דער לשון „מגילה נקראת“ — און ניט כמ"ש בכ"מ „קורין את המגילה“?

ג. ויש לומר די הסברה בזה:

מיט דעם סדר בי"א וכו' גופא קומט די משנה מדגיש זיין, אָז כאַטש דער טעם פאָרוואָס מ'קען לייענען די מגילה בי"א בי"ב ובי"ג איז ווייל „חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון לאחייהם

אָז „המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראנה בשלשה עשר או בשנים עשר או באחד עשר בלא ברכה“.

און אע"פ אָז בדיעבד איז „כל החודש כשר לקריאת המגילה“⁸² (ווי דער רמ"א פסק'נט⁸³ „והכי נהוג“) — איז אָבער פאָר אַ חילוק עיקרי צווישן דער קריאת המגילה בי"א בי"ב ובי"ג און דער קריאת המגילה „מתחלת החודש“⁸⁴: כאַטש אָז אויך דאָס וואָס די זמנים פון י"א י"ב וי"ג זיינען מוכשר לקריאת המגילה איז אָן ענין פון שעת הדחק און בדיעבד בזמן הזה

[און נאָכמער: אפילו דאָס וואָס די „כפרים מקדימין ליום הכניסה“, איז עס נאָר אַ היתר, וואָס „נתנו להם חכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה“⁸⁵, „הקילו על הכפרים כו“⁸⁶: אָבער מגילה בזמנה איז נאָר די קריאה בי"ד וט"ו⁸⁷],

אעפ"כ האָט די קריאה פון י"א י"ב וי"ג מער אַ שייכות צו ימי הפורים, ווי די קריאה פון כל החודש, כדלקמן.

ב. וועט מען עס פאַרשטיין בהקדים הביאור אין דער משנה „מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו“:

וויבאלד אָז קריאת המגילה בי"א בי"ב בי"ג איז נאָר אַ קולא ותקנתא דרבנן, בזמנים מסויימים לאנשים מסויימים,

(16) ירושלמי מגילה פ"א ה"א.

(17) לשון השו"ע שם. ובפשטות ה"ז רק עד ט"ו, אבל לא אחר כך, דכתיב „ולא יעבור“, כבירושלמי שם.

(18) לשון רש"י במשנה ריש מגילה ד"ה אלא.

(19) מגילה שם. ושי"נ. ופשיטא למסקנת הגמרא (ד, ב) מפני שמספקין מים ומזון, כבפרש"י שם דשכר הוא להם, כדלקמן בפנים ס"ג.

(20) ראה מגילה ה, רע"א ובפרש"י שם שלא בזמנה.

(21) וראה הון עשיר למשנה שם. וברמב"ם שם היד מתחיל מט"ו ואח"כ י"ד, ובהלכה זו מפרט הסדר דימי הכניסה בסדר אחר ממשנתו.

(22) ע"י בגמ' שם (ד, ב). אבל י"ל שעיקר הקושיא בגמ' היא בהסיפא דנקט סידורא דיומא (עיי"ש בריח ורש"י וריטב"א בתריון הגמ'), כי משנה מהסדר ברישא דנקט סידורא דירחא, וגם אינו בסדר ימי החודש לאחרייו. אבל מובן דגם בהרישא מצ"ע צריך לטעם והסברה על סדר זה.

(23) ריטב"א וטורי אבן ריש המס'. ועוד.

שבכרכים, אָדער נאָכמער²⁴, ווי די גמרא²⁵ פירט אויס למסקנא, אלא אימא מפני שמספקים מים ומוזון לאחיהם שב־כרכים אין עס אָן ענין פון „שכר הוא להם“²⁶ — אעפֿיכ איז אויך אַט־די קריאה מוקדמת (פֿאַר די בני הכפרים) אין (גדר פון) זמן קריאת המגילה

[בסגנון אחר: די קריאת המגילה בִּיא וכו', כאָטש סיבתה איז אַ תקנה פֿאַר דעם גברא, ווערט אָבער ע״ז אויפֿ־געטאָן אויך אין דעם חפצא (קריאת המגילה), אָז דאָס ווערט (בשייכות צו די בני הכפרים) אַ זמן פון קריאת המגי־להי²⁷].

די קריאת המגילה דעמולט איז ניט נאָר, אָז די בני הכפרים זיינען מקיים אַ מצוה (קריאת המגילה) וואָס ליגט אויף זײ, נאָר (אויך) מגילה נקראת — קיום קריאת המגילה²⁸ כדבעי. און ווי ס'איז

(24) דלהטעם כדי שיספקו מים ומוזון לאחיהם שבכרכים הִז עכפֿ צורך המצוה דפורים.

(25) ד, ב.

(26) פרש״י שם ד״ה אלא. ומשמע שהוא מפני שהם מספקין כל השנה מים ומוזון כמ״ש במאירי שם (ראה פני שם ב, א ד״ה מגלו). אבל לפי פ׳ הריטב״א דמספקין מים ומוזון ביום הפורים הרי זה צורך פורים עכפֿ. וכן לפי הרשב״א (והר״ז כו') שהביא הריטב״א שם, שמספקין ביום הכניסה — הרי״ז גם לצורך פורים (אבל לא תקנתא דכרכים אלא דבני הכפרים שלא יתבטלו מסעודתם).

(27) להעיר מדיני סוכה — נסרים שרחנן ד' והפכו על צדיהן שאין בהם ארבעה כו' דנעשו כשפודין של ברזל, אף שסיבת הפסול שלהם היא מחמת גזירת תקרה (סוכה יד, ב. רש״י שם. רמב״ם הל' סוכה פ׳ה ה״ז). ראה צפֿע״ז לרמב״ם הל' המץ ומצה פ׳י ה״ב. וראה עד״ז בכמה ענינים (לגבי קרבנות דיולדות וירט שני דהגה״ש) — לקו״ש ח״ז ע' 134 ואל״ך. ושי״ן אלא שבנדודי הוי יתירה מהניל, כיון שאנשי כנה״ג תקנו מלכתחילה אמנים אלה, כדלקמן בפנים. וראה לקמן הערה 36.

(28) ומה שבזמן הזה, אס נודמן לו אח״כ מגילה חוזר וקורא אותה ביום י״ד אפי׳ קרא תחלה ביום י״ג מ״מ קרא אותה שלא בזמנה (רמ״א בשו״ע סי׳

מובן אויך פון דער גמרא²⁹, אָז די „אנשי כנה״ג“, בימי מרדכי ואסתר³⁰ וואָס האָבן מתקן געווען די מצוה פון קריאת המגילה, האָבן זײ גופא (ביחד עס זה) מתקן געווען די אַלע זמנים³¹.

און דאָס איז דער לשון „מגילה נקראת“ — ניט „קורין את המגילה“ — און מ'הויבט אָן פון י״א י״ב וי״ג: קריאת המגילה אין די טעג איז (ניט בלויז אָן ענין פון „קורין את המגילה“ — אַ דין (והיתר) אין מעשה וקיום המצוה שמצד הגברא, נאָר) „מגילה נקראת“ (ניט דער־מאָנענדיק דעם קורא, דעם גברא) — ס'איז באַ דער מגילה זמן קריאתה.

תרפח ס״ו) — יל כיון דמעיקר הדין בזה״ז אין קורין אותה אלא בזמנה (ב״ד וט״ו).

אבל צ״ע דבב״י טור שם סד׳ה שדרו (ועד״ז בכל בו הל' פורים) כתב שהוא כדו״י בן כפר שהקדים ליום הכניסה שאם ה׳ בעיר בי״ד חוזר וקורא עמהם (מגילה יט, א. ראה פרש״י שם״י). אבל ראה תוס' שם ד״ה בן כפר דנעשה כבני העיר. וי״ל שכן ה׳ עיקר התקנה דאנשי כנה״ג (וראה לשון הרי״ח שם). וכן משמע מכל בו שכתב: אמנם אם נתעכב ונמלך ולא הלך חוזר וקורא בי״ד כו' כדו״י בן כפר כו' — שבוה אילגאי מילתא שמעולם לא נכנס בגדר דמפרש ויוצא בשיירא.

(29) מגילה ב, א.

(30) פרש״י שם ד״ה מכדי.

(31) ולהעיר מרש״י מגילה ה, א ד״ה ערב שבת זמנם.

(*) מההשוואה בב״י מוכח שגם בזמן הזה קריאת המגילה בזמנים אלו להיוצא בשיירא כו' הוא לא רק מנהג לזכרון בעלמא וכיו״ב, כ״א הוא בגדר מצות קריאה וזמן קריאה. וראה ריטב״א מגילה ה, א ד״ה ומגלה שלא בזמנה (כשמכריע כדעת בעל המאור) וב״חיד זה דליכא למיחש להא מוקימנא אדו״י שרוצה לפרוש ביום או ליבשה אין לך בן כפר גדול מזה. ולהעיר מראש יוסף למגילה ב, ב בחתולתו אס אירע שקראו הכפרים בכניסה (בזה״ז) אס יחזיר וקרא בזמנו בברכה דשמא מדינו יוצא כו״.

(**) ולהעיר דבמאירי שם מפרש דלא קרא עד״ן ביום הכניסה.

פרשת תצוה⁶² איז די איינציקע סדרה (משעה שנולד משה) אין וועלכער עס ווערט ניט דערמאָנט דער נאָמען פון משה רבינו (עד משנה תורה), ווי חז״ל⁶³ זאָגן אָז דאָס איז צוליב דעם וואָס ער האָט געזאָגט „מחני נא מספרך אשר כתבת“⁶⁴, וואָס דאָס איז מקוים גע־וואָרן אין דער סדרה.

בהשקפה שטחית זעט אויס, אָז דאָס וואָס עס ווערט ניט דערמאָנט דער נאָ־מען פון משה רבינו איז אָן ענין ניט למעילותא. וויסנדיק אָבער אָז אפילו, להבדיל, בגנות כהמה כו' לא דיכר הכתוב⁶⁵, איז מוכן, אָז אויך דאָס (וואָס משה'ס נאָמען ווערט ניט דערמאָנט), איז פֿאַרבונדן מיט אַ מעלה ושליומות.

און ווי מ'קען דאָס אַרויסלערנען פון דער פרשה גופא: אעפֿ אָז משה'ס נאָ־מען ווערט ניט דערמאָנט בפירוש, ווערט אָבער די גאַנצע סדרה אָנגע־רופן „תצוה“ (אָדער „ואתה תצוה“⁶⁶) וואָס דאָס באַצײט זיך צו משה'ן.

די הסברה אין דעם: ס'איז דאָך צד״־קים דומים לבוראם⁶⁷. איז כשם ווי דאָס איז למעלה, אָז די שמות הקדושים זיינען פֿאַרבונדן מיט הארות וגילויים, אָבער עצמותו ומהותו ית' איז העכער פון שמות — עד״ז איז עס אויך בײַ צד״־קים, משה רבינו וכו'; ומזה, אָז דאָס וואָס אין פ' תצוה ווערט שמו של משה

ניט דערמאָנט בפירוש, איז ווייל דער ענין פון פרשת תצוה איז פֿאַרבונדן מיט דער עצמיות פון משה וואָס איז העכער פֿאַר שם, העכער פון אַלע שמות שב־נשמה (וואָס חמשה שמות נקראו לה⁶⁸).

און דוקא מצד דעם עצם פון משה, „ואתה“, האָט ער אויפֿגעטאָן דעם „תצוה את בני ישראל“, די צוותא וחיבור פון אַלע אידן, אויך פון די עושי העגל (פֿאַר וועלכע ער האָט זיך איינגע־שטעלט און געזאָגט ואם אין — מחני (אין פ' תצוה, כנ״ל)), צוותא מיט עצמו־תו ומהותו ית', ווי גערעדט במק״א בארוכה.

י״ד. עפֿ כל הנ״ל איז אויך מובן דער קישור צווישן „מגילה נקראת ב״א“ און דעם ענין פון פ' זכור, זכירת מעשה עמלק:

עס שטייט אין של״ה⁶⁹ אָז י״א „כמנין אותיות ו״ה מהשם (הוי״) והמנין מרובה ט״ו כמנין ו״ה“.

און דעריבער הויבט אָן די משנה מיט „מגילה נקראת ב״א“, ווייל מחיית עמלק, וואָס המן האַגגי איז מזרעו, איז בעיקר פֿאַרבונדן מיט י״א, בחי' ו״ה⁷⁰, ווי חז״ל זאָגן אויפֿן פסוקי׳ כי יד על כס יי־ה מלחמה לה' בעמלק, אָז „אין השם שלם כו' עד שימחה שמו של עמלק“ — כל זמן עמלק איז קיים איז שמו של הקב״ה, כביכול, ניט בשלימות און באַ־שטייט פון די אותיות ו״ה. דאָס מיינט, אָז עמלק איז (בעיקר) מנגד אויף די

(62) בכל הבא לקמן ראה לעיל ע' 173. וש״ן.

(63) בעה״ט ופי' הראש״י ריש פרשתנו. ו״ח שה״ש

ס, ג. וראה זח״ג רמז, א. ובכ״מ.

(64) תשא לב, לב.

(65) ב״ב קכג, א.

(66) כן נקראת פרשה זו בזה״ז וז״ח שם. ראה

הנסמך בלקו״ש חט״ז ע' 342 הערה 9.

(67) רות רבה פ״ד, ג. ועוד.

(68) ב״ר פ״ד, ט.

(69) חלק תושב״כ שכת, א. של, ב.

(70) ראה של״ה שם.

(71) ס״פ בשלח. פרש״י שם. תנחומא ס״פ תצא.

ועוד.

כרך איז מרמז אויף עולם הבריאה, וואס דארט איז די עבודה פון שרפים; עיר גדולה — יצירה — די עבודה פון חיות הקודש; און כפר — עולם העשי' — די עבודה פון אופנים.

דער חילוק צווישן די דריי מדרגות אין כוחות ועבודת האדם איז:

די עבודה פון א בן כרך קומט פון מוחין — התבוננות און השגת אלקות, און דערפאר איז דא א תענוג אין דער עבודה, וואס נעמט זיך פון משיג זיין גטלעכקייט — בדוגמא וכעין עבודת השרפים, וואס דורך זייער השגה אין אלקות (שרפים עומדים ממעל לו⁵⁵), ווערן זיי „פארברענט“ און בטל מיט א כליון ותשוקה צו אלקות.

די עבודה פון „עירות גדולות“ קומט מצד המדות⁵⁶ — אהבת ה' און יראת ה', וואס דאס איז פארבונדן מיט עולם היצירה, וואו ס'זיינען מאיר מדותיו של הקב"ה, און דערפאר איז די עבודה פון חיות הקודש „ברעש גדול“ — מצד דעם תוקף ההתפעלות פון מדות.

די עבודה פון „בני הכפרים“ — אופנים, אין עולם העשי' — איז די בחינה פון „הודאה“ — און די השגה והתבוננות פון שכל, און די התעוררות פון מדות שבלב, איז אויף אזוי פיל — אז דאס בריינגט, ביז — מכריח אז עס מוז זיין הודאה, און ביי זיי איז די עבודה „ברעש גדול“ ניט מצד הרגש הלב נאר ע"ד ווי ביי א בן כפר שבא לראות את המלך⁵⁷.

(55) ישעי' ה, ב.

(56) עיקר עבודת האדם (ראה ד"ה שלש ערים ואם ירחיב) תקס"ה (בסה"מ תקס"ה ע' תשצח ואילך). סידור קפט, ב. ובארוכה בדיה אל תצר לאדהאמ"צ (מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א בתחלתו).

(57) חגיגה יב, ב.

און כאטש אז אין דער עבודה פון בני הכפרים — אין עשי' — הערט זיך ניט אלקות בהתגלות (בתפיסת השכל, או בהתלהבות הלב), און דעריבער איז זייער עבודה און קאך נאר אין אן אופן פון הודאה (עשי') — אעפ"כ איז אויך ביי זיי דא דער ביטול לאלקות אין זייער עבודה — ואדרבה, דער ביטול מצד בחי' „הודאה“ בלבד (ווי דאס איז בא „אופנים“) איז אין א פרט נאך טיפער ווי דער ביטול און עבודה פון שרפים וואס נעמט זיך מצד הבנה והשגה אין אלקות; און דעריבער ווערט דורך די אופנים געזאגט (אויפגעטאן די המשכה פון) „ברוך כבוד ה' ממקומו“⁵⁸, מער (ווי די המשכה וואס ווערט אויפגעטאן) דורך דער עבודה פון שרפים⁵⁹.

און דערפאר הויבט אן די משנה מיט דער קריאה פון „יא“ — די קריאה פון בני הכפרים, ווייל אין דער קריאה איז מרומז כללות ענין המגילה: ניט קוקנ' דיק וואס בחיצוניות איז דאס אן ענין פון אסתר, העלם והסתר אן גילויים (עולם העשי'), איז אין דעם פאראן דער עצם שלמעלה מהגילויים, וואס ווערט נמשך דורך דעם ביטול פון די אופנים⁶⁰.

ט. עפ"ז איז אויך מובן די שייכות פון דעם שבת (לויט זיין קישור צו ימי הפורים וקריאת המגילה וכו' כנ"ל) צו דער סדרה הקבועה בתורה אויף צו לייענען בשבת זו — פרשת תצוה⁶¹:

(58) ראה חולין צא, סע"ב ואילך ובפרש"י שם.

(59) ראה לקו"ת האינו עד, ד ואילך. ד"ה ולקחתם תרס"א. ובכ"מ.

(60) ראה אוה"ת שם ע' מב.

(61) להעיר שברוב הקביעות דשנה פשוטה (מלבד ז' קורין פ' תצוה לפני פורים — פ' וזכור, וב' קביעות בי"א אדר (ראה עתים לבניה מאמר טו, קביעות אדר הסמוך לניסוך).

ד. עפ"ז איז מובן מיט וואס קריאת המגילה בי"א בי"ב ובי"ג איז אנדערש פון דעם וואס „כל החודש כשר לקריאת המגילה“ (וואס איז אויך נוגע להלכה בזמן הזה אין פאל פון „המפרש בים והיוצא בשיירא, כנ"ל):

דאס וואס „כל החודש כשר לקריאת המגילה“ לערנט מען אפ אין ירושלמי⁶² פון „והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה וגו'“, ד.ה. אז כל החודש האט דער גברא די מעגלעכקייט (און דעם חיוב) צו מקיים זיין דעם חיוב וואס ליגט אויף אים אין דעם „זמן“ פון „ימי הפורים האלה“, דאס לייגט זיך אבער ניט אויף דער חפצא פון זמן, אז די ימי החודש זאלן ווערן א זמן קריאת המגילה.

ויש לומר, א נפק"מ להלכה⁶³: בשעת מ'האט אויף זיך א חיוב (אויסער קריאת המגילה) צו מקיים זיין נאך א מצוה וואס זמנה איז ביום זה וכיו"ב — וועלכע פון די מצות דארף ער מקדים זיין: אויב עס רעדט זיך וועגן תחלת החודש, דארף ער מקדים זיין די מצוה וואס דעמולט איז זמנה, אויב אבער דער מדובר איז בי"א בי"ב ובי"ג איז יש מקום לומר אז ער דארף מקדים זיין קריאת המגילה.

ה. דאס וואס בא קריאת המגילה גע- פינט מען אזא ענין — אז אויך די טעג,

שאינו זמן המפורש במגילה ועיקר הזמן, ה"ז זמן קריאת מגילה וכעצם הזמן (ד"ד וט"ו).

(37) שם.

(38) ואולי י"ל דנפק"מ בין הזמנים די"א י"ב י"ג וכל החודש, אם אחר יכול לקרות לפניו (ראה פרמ"ג שם (א"א) סוסק"א), וידועה השקו"ט בפרש"י (וחי' הר"ן) ריש מגילה ד"ה אלא, וצריכין שקראנה להם אחד מבני העיר (ריטב"א שם סד"ה הנ"ל, טורי אבן ריש מגילה, מראה פנים לירושלמי ריש מגילה, ובכ"מ), ועצ"ע. ואכ"מ.

נאכמער: פון דעם וואס די גמרא⁶⁴ זאגט אז די אנשי כנה"ג האבן מרמז גע- ווען די זמנים אין דער מגילה — „לקיים“ את ימי הפורים האלה בזמניהם — זמנים הרבה תקנו להם⁶⁵, קומט אויס, אז ניט נאר זיינען די טעג פון י"א י"ב וי"ג זמנים פון קריאת המגילה, נאר⁶⁶ די קריאה בזמנים אלה איז (בעיקר) גלייך צו די טעג י"ד וט"ו⁶⁷ (זיי זיינען אלע צוזאמען נכלל אין „זמני-הם“), זיי זיינען ניט קיין זמן ע"ד ווי זמן התשלומין (אדער „זמנים אחרים“⁶⁸), נאר זיי זיינען ווי דער עצם זמן (י"ד וט"ו)⁶⁹.

(32) אסתר ט, לא.

(33) ועד"ז הוא לשון הרמב"ם שם פ"א הי"ד. איהו זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה חכמים. שנאמר בזמניהם.

(34) אולי י"ל נפק"מ בין ב' אופנים אלו, אם זמן קיום מצות מתנות לאכילונים בבני הכפרים הוא ביום קריאת המגילה — ראה בעל המאור בתחלת המס' כשם ר' אפרים. וראה רמב"ם הל' מגילה פ"ב הי"ד ובניכ"ש שם. צפנת פענח שם.

(35) להעיר מג' האופנים בהסברת גדר תוספת שבת (לקו"ש חט"ז ע' 233 ואילך), ובכ' ההסברות גם להאופן שהוא בהתפצא דומן התוספת גופא (ע"ש). (36) ירושלמי כאן דעת ר' יונה „ליתן להם זמנים אחרים“.

(37) וי"ל שזוהו הנפק"מ בין הדרשה להבבלי „זמנים הרבה תקנו להם“, לדעת ר' יונה בירושלמי שם „זמנים אחרים“, שאי"ז כעצם זמן קריאה. ולדעת ר' יוסה בירושלמי שם „זמנים שקבעו להם חכמים“ (ראה פנים). בהתחבוב ניתן לדרוש לתכמים, לכאורה י"ל שהוא רק כזמן תשלומין וכיו"ב (וע"ד כל ימי החודש לדעת הירושלמי).

וע"פ כהנ"ל יש לכאר השייכות והקשר דהתחלתה לסיים מס' מגילה בבבלי: „כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום ערום סלקא דעתך כו' אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה, שגם שם מדובר לא בעצם הס"ת כי"א במטפחת, והשקו"ט שבגמ' שם היא בשייכות המטפחת לס"ת, אם זהו דין בהגברא (בשביל אחיות האדם), או שהוא דין בהתפצא (שמוסיף בכבוד ס"ת), והמסקנא היא שהוא חלק מעצם ס"ת וקדושתה (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 143 ואילך). וע"ד זמן קריאת מגילה בי"א כו', שאף

וועלכע זיינען בעצם (— בהמפורש בקרא) ניט קיין זמן קריאה, ווערן א זמן קריאת מגילה — יש לומר הטעם בזה, ווייל דער גאנצער ענין המגילה, סיי כתיבתה סיי קריאתה, איז איז אזא אופן: כתיבת המגילה איז געווען ניט בדומה צו דער כתיבה פון אנדערע ספרי התורה שבכתב — נביאים וכתובים, ועאכא"כ חמשה חומשי תורה, וואס די כתיבה (דורך משה רבינו וכו') איז גע- ווען מלכתחילה בציווי ה', בעת אז כתיבת המגילה איז געקומען דורך בקשת אסתר, "כתבונא לדורות": און ווי עס שטייט אין גמרא³⁹, איז בא די חכמים, די אנשי כנסת הגדולה געווען א שקר'ט ודעות בזה וכו'.

[וועד'ט אויך בנוגע דעם עצם יו"ט פון פורים און קריאת המגילה, אז אויך דאס איז געקומען ע"י בקשת אסתר "קבעוני לדורות" ושקרט ודעות פון די חכמים בזה⁴¹].

אבער לאחר כתיבת מגילת אסתר, איז עס געווארן א טייל פון די ספרי קודש, גלייך מיט אלע אנדערע ספרי כתובים פון תנ"ך — ואדרבה, נאך מיט אן עילוי ויתרון, ווי דער רמב"ם זאגט⁴², "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה", אדער ווי דער ראב"ד זאגט אז דאס איז בשייכות צו דער קריאה "אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקרותה בצבור".

39) כ"ב (יד, סעיף): משה כתב כ"י יהושע כתב כ"י.

40) מגילה ז, א.

41) מגילה שם. וראה פרשיי שם. וראה בארוכה בכל הנ"ל (והשקוט במחלוקת בבלי וירושלמי) לקוש' חט"ז ע' 352 ואילך. ושי"נ.

42) ה"ל מגילה ספ"ב.

ו. דער ענין הנ"ל דריקט זיך אויך אויס אין דעם אופן ווי אזוי עס איז געווען דער "כתבונא" פון מגילת אסתר — אין איר איז ניטא דער "כתבונא" פון שם⁴³ הוי", אנדערש פון אנדערע⁴⁴ ספרי קודש⁴⁵.

בפשטות ווייזט עס אויף א דרגא פון קדושה (פון א ספר) וואס האט ניט קדושה פון שם הוי'.

[און ווי דער טעם איז מוסבר ע"פ דרך הפשט⁴⁶, אז וויבאלד "העתיקה

43) ראה ראב"ע בפתיחתו למגילת אסתר: אין כמגילה הזאת זכר השם והיא מספרי הקודש. ובתורה מגילה שבת קטו, ב. מרדכי שם ס"י שצו. שו"ע אורח (ואדה"י) ס"י שלד ס"ג (ס"ב): אין בה אזכרות.

44) כ"ה בפע"ח (שער הפורים פ"ו). וראה גם משנת חסידים מס' אדר פ"ג. תרא ק, ב. (ושם מוסיף: ולא משאר שמות של הקב"ה). קכא, ב. כסה"מ תקס"ה (כ"ד א ע' שצו) ואוה"ת אסתר (ע' בת"מ) מוסיף: וגם לא שם אלקים ואד'.

45) כתורא ק, ב. ובנביאים שמות הרבה. ובסה"מ תקס"ה ואוה"ת שם: ולמה כל הנסים שנעשו ע"י נביאי האחרונים שבזמן מרדכי ואסתר נזכר בהם שמו דהוי' ואלוקים כמו בנחמ' ועזרא וחגי וזכרי' מלאכי שהן נביאי היותר אחרונים.

46) ומה שבשיר השירים ג"כ לא נזכר שם ה' (ולא שאר השמות. וראה שם ת, ו, ובראב"ע שם) — י"ל שהוא, ע"ד שלא הוזכר בכמה קאפ' שבתושב"כ — מפני שלא מדובר בהם בענין ששיר' להזכיר, משא"כ במגיא ונס' ותוקפו של נס.

ועוד להעיר: בנוגע לשה"ש אמחז"ל ש"כל שלמה האמורים בשיר השירים קודש שיר למי שהשלוש שלו כו" (שבועות לה, ב), ולפי' א' ברמב"ז (שבועות שם) אינו נמחק (וגם לדעת הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ו הי"ט) הרי הוא (עכ"פ) כשאר הכינויים).

ואף שנד"ו נמצא ג"כ בנוגע ל"מלך" ואחשורוש' שבמגיא (ראה מגילה טו, סעי' ב. אסתר פ"ג, י. וז"ח (רע"מ) קט, רע"א (בכל אחר המלך סתם דא קב"ה). מאיר וערה"כ (לבעל סה"ד) ע' אחשורוש. ושי"נ) — הרי לא מצינו בהלכה שיש להם דין שם (גם לא דכינוי).

47) ראב"ע במגיא שם. ובשו"ע אדה"י שם (ממרדכי שם. הובא בט"ז שם סק"א) דמגלת אסתר

הפרסיים ונכתבה בדברי הימים של מלכיהם והם היו עובדי ע"ג והיו כותבים תחת השם הנכבד והנורא שם תועבות... והנה כבוד השם שלא יזכרנו מרדכי במגילה⁴⁸ —

ביחד עם זה איז אבער ידוע⁴⁹, אז דאס וואס אין מגילה ווערן ניט דערמאנט די שמות הקדושים איז עס (בפנימיות הענינים⁵⁰) א רמז אז ענינה איז "פאר-בונדן" מיט אלקות דלא אתפס בשם, אין א דרגא וועלכע איז נאך העכער פון שמות הקדושים, ויתירה מזה (בלשון הידוע⁵¹) א דרגא דלא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל אנכי מי שאנכי; און דאס איז וואס די גמרא⁵² זאגט, "אסתר מן התורה מנין ואנכי" הסתר אסתר", אז דער "הסתר אסתר" פון דער מגילה נעמט זיך פון "אנכי", פון עצמותו ומהותו ית', וואס קען ניט "אנטפלעקט" ווערן, מוגבל ווערן אפילו ניט אין די שמות הקדושים, אפילו ניט אין שם הוי' —

דאס הייסט, אז דער ענין (וואס די שמות הקדושים ווערן ניט דערמאנט אין מגילה) איז מצד דער פארבונדנדיקייט מיט עצמותו ומהותו ית' וואס איז העכער פונעם ענין השמות.

ז. עפ"י יומתק פארוואס די משנה הויבט זיך אן מיט "יא"

אין בה אזכרות מפני שנשתלחה ליכתב בדתי פרט ומדי ולפיכך אין בה קדושה אא"כ כתובה כהלכתה. וראה לקוש' ח"ז ע' 190 ובהערה 9 הקושיא בתרוץ הראב"ע.

48) ראה מקומות שנשמנו בעה"ה 44.

49) לקו"ת פנחס פ, ב. (בנודע). וראה זח"ג רנז.

ב.

51) חולין קלט, ב.

52) וילך לא, יח.

— [דלכאורה: הן אמת אז דערמיט לאזט די משנה הערן אז אויך די טעג פון י"א י"ב וי"ג זיינען א זמן פון קריאת המגילה; אבער ס"ס זיינען זיי דאך פארט ניט אינגאנצן בדומה צו די זמנים עיקריים פון י"ד וט"ו וועלכע זיינען לרוב אנשים, האט די משנה דאך גע- דארפט מקדים זיין דעם זמן עיקרי, און ניט דעם זמן פון י"א"] —

ווייל די קריאה פון י"א אדר, וואס דאס איז די קריאה פון בני הכפרים, איז מרמז — פנימיות התוכן כללי פון דער מגילה.

דער ביאור בזה:

די דריי חלוקות ביי קריאת המגילה, כרכים, עיירות גדולות און כפרים — ענינם ברוחניות ובעבודת השם איז:

ובקיצור עכ"פ: כרך המוקף חומה — זיין עבודה איז באשיצט, לאזט ניט אריין קיין צר ואיב וכו',

עיר מושב — זיין עבודה מאכט, בויט אויף א מכוון לשבתו ית' דורך דעם וואס ער איז א בן עיר, ער דארף ניט אקערן⁵³, זיינען, ווארטן ביז סיועט אויס- וואקסן אין פעלד חטים וכו' — ער דארף נאר מאכן פון די צוגעגרייטע פארטיגע עניני העולם א דירה און א שטאט, עיר אלקינו,

כפר — ער דארף פאנאנדעראקערן די קרקע קשה פון דעם העלם פון וועלט — עס זאל קענען דארט זיין זריעה וכו'.

ח. אין כללות העולמות, ובל' החסי- דות⁵⁴:

53) ענין החרישה בעבודה — ראה לקו"ת מסעי צו, ד. האזינו עה, ד. שה"ש לה, ד.

54) בהבא לקמן ראה אוה"ת מגיא (הוספות) ע' מג ואילך (בהוצאת קה"ת תש"נ — ע' ערה ואילך). ד"ה מגילה נקראת תרכ"ט. ועוד.